

Через кілька століть послушниця візантійського монастиря Феонікі випадково знаходить колье. Незважаючи на те, що це поганська прикраса, Феонікі поступово стала носити її і навіть надихнула свого коханого Костянтина на створення ікони Богородиці, яка мала риси Феонікі і була прикрашена цим кольє. Ікона одержала назву “Богородиця Прикрашена”. Через кілька днів після створення ікона почала плакати кривавими сльозами, попереджаючи про небезпеку. Коли у монастирі відновилися мир і тиша, Феонікі вирішили пожертвувати своє колье Богородиці. Через деякий час на монастир напали пірати. Захищаючи монастир, у сутичці з ними загинув Костянтин. Велику частину монастирських скарбів, у тому числі й ікону Прикрашеної Богородиці, пірати вивезли на кораблі. Але знялася буря, корабель зі скарбами потонув, і лише неушкоджену ікону хвилі винесли на берег.

З новою героїнею – Арети – ми знайомимось майже через вісім століть, за кілька років до початку Грецької Революції. Вона – дочка старости села на острові Самос. Кольє випадково знайшов її наречений Якуміс у морі. Молоді люди проходять через багато випробувань, щоб залишитися разом. І знову реальні події переплітаються з містичними.

За заповітом Арети колье має переходити до першої онуки, яка, в свою чергу, передасть його своїй першій онуці (за грецькою традицією, вони мають однакові імена). Таким чином, остання героїня, яка живе в наші часи, є родичкою Арети з третього розділу. Її теж звать Арети (як і її бабусю, яка теж з’являється в романі як дійова особа). Для розрізнення бабусі та онуки остання отримує зменшене ім’я Тети. Їй теж доводиться пережити велике кохання, яке закінчилося трагічно. Паралельно з розповіддю про Тети письменниця простежує шлях колье, яке за будь-яких обставин залишалось у родині, навіть під час війни і скрути. Тети знаходиться в комі після аварії, яка трапилась, коли вона зі своїм коханим Телісом вирушили до Афін для участі у фіналі конкурсу краси. Під умовляннями Теліса Тети бере з собою бабусине колье, власне, краде його, а отже, оволодіває ним обманним шляхом, за що й отримує покарання. Фінал роману оптимістичний: опритомнівши, Тети знаходить в собі сили жити далі і визнає свою провинку.

Всі чотири героїні пов’язані між собою старовинним артефактом, а відтак це колье стає чи не найголовнішим героєм роману.

Література

1. Гловацька К. Міфи Давньої Греції. Київ : Веселка, 1991. 264 с.
2. Συγγραφέας Λίτσα Ψαραύτη. Режим доступу: <http://www.psarafti.gr/gr/home.html>.
3. Ψαραύτη Λ. Το χαμόγελο της Εκάτης. Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 1995. 205 σ.

УДК 811.14’373.611(043)

Новицька О.А.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри грецької філології та перекладу

ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПРОБЛЕМАТИКА ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ З ТОЧКИ ЗОРУ СУЧАСНОГО МОВОЗНАВСТВА

Лінгвістичне перекладознавство виникло як окрема наукова дисципліна у другій половині ХХ століття, на сьогоднішній день численними є дослідження різних аспектів перекладацької діяльності з лінгвістичної точки зору. Теоретичні основи науки про переклад були закладені вченими багатьох країн і різних напрямків.

Велике значення має всебічне вивчення проблеми еквівалентності перекладу, його стилістичного аспекту, компонентів змістовної структури тексту. Комплексний підхід до розкриття характеру перекладацької діяльності створює необхідні умови для дослідження окремих сторін процесу перекладу, а також для створення єдиної теоретичної концепції в тому чи іншому його аспекті.

Не менш значущим є те, що у сфері наукових інтересів відомих перекладознавців знаходяться теоретичні основи перекладу творів різних жанрів. Велика увага приділяється письмовим перекладам текстів, що належать до газетно-інформаційного та публіцистичного стилів. Значного розвитку набули дослідження в галузі науково-технічного, художнього та усного (зокрема, синхронного) перекладу. Важливий внесок у розвиток даних наукових напрямів зробили видатні науковці В. Крупнов, В. Виноградов, Р. Міньяр-Белоручев. Такі дослідження дозволяють виявити загальні риси всіх переказів і специфічні особливості кожного виду перекладацької діяльності. Жанрова своєрідність є одним з важливих елементів індивідуального стилю митця та ключовим аспектом перекладацького аналізу художнього твору.

На думку А.В. Федорова, лінгвістичне вивчення перекладу, тобто вивчення його крізь призму двох мов, дозволяє будувати роботу більш конкретно. Він вважав безпідставним будь-яке дослідження про відображення змісту першотвору в перекладі, за умови, якщо воно виконано без аналізу мовних і стилістичних засобів, використаних при перекладі [40, с. 36].

Відтворення неповторного авторського стилю потребує від перекладача розуміння поставленої мети та гнучкої перекладацької стратегії. На думку Н. Гарбовського, втрати при перекладі носять не тільки

об'єктивний характер, що пояснюється асиметрією культурних реалій і стилістичних норм. Вони пояснюються також здатністю перекладача розшифрувати вибір автора в трьох сферах: реальній (описувані в тексті оригіналу предмети реальної дійсності), ідеальній (власне уявлення автора) і знаковій (мовні форми, тобто обрані автором форми тексту) [29, с.283].

Для перекладацької діяльності, хоча вона і складається з численних трансформаційних операцій, безумовно, характерна цілісність, що охоплює всі рівні структури тексту [29, с. 220]. І, як відзначала болгарська перекладачка А. Лілова, важливим аспектом таланту перекладача є можливість «вловити і зберегти сутність і цілеспрямованість загального початку, яким керувався автор» [30, с. 76].

Л. Нелюбін пропонує ряд основних принципів перекладу – на його думку, переклад повинен виражати зміст, ідею і сенс першотвору, відтворювати художньо-національну своєрідність оригіналу і не повинен містити ніяких змін або доповнень, які деформують думку автора і зміст твору. Більше того, переклад пов'язаний з творчістю, тому справжній переклад – це результат «творчої діяльності перекладача» [9, с. 132].

Основна проблема, з якою стикається перекладач – відсутність семантичних еквівалентів. Як зазначав Я. Рецкер, вже у ході аналізу тексту в ньому виділяються одиниці перекладу, однак такі еквівалентні відповідності складають незначну меншість [4, с. 9]. Таким чином, одиниця перекладу є складним системним утворенням, одиницею загальної структури акта перекладу [29, с. 263]. У зв'язку з цим у теорії перекладу велика увага приділяється питанню перекладацьких трансформацій. Попри відмінності у класифікації перекладацьких трансформацій, їх зазвичай класифікують як лексичні, граматичні та комплексні [31, с. 161]. Приймаючи дану класифікацію, дотримуємося тієї точки зору, що стилістична трансформація може мати місце і на лексичному, і на граматичному рівнях.

Переклад художньої літератури, з точки зору точності або еквівалентності, являє собою складну проблему. В. Комісаров стверджує, що поняття еквівалентності розкриває найважливішу особливість перекладу і є одним з центральних понять сучасного перекладознавства [31, с. 134]. При перекладі необхідно ретельно проаналізувати всі деталі, з яких складається художнє враження, щоб згодом передати всю яскравість, емоційне забарвлення твору та індивідуальні особливості стилю його автора. Водночас перекладач не повинен передавати тільки значення. Він повинен відзначати його відповідність або невідповідність стилістичним нормам мови перекладу.

Отже, відповідність мови та стилю першотвору та його художнього перекладу залежить, в першу чергу, від перекладача, його сприйняття оригіналу, а також різносистемних мов, відмінностей соціального та культурного середовища. У будь-якому випадку перекладач повинен не тільки передати значення тих чи інших мовних одиниць, а й індивідуальність, талант, світогляд, досвід автора.

Література

1. Кальниченко О.А., Подміногін В.О. Переклад та адаптація // Вісник Харківського нац. у-ту ім. В.Н.Каразіна. Сер.романо-германська філологія. - Харків: ХНУ, 2004. - №636. - С. 201-206.
2. Алексеева И.С. Введение в переводоведение: Учеб.пособие. - СПб.: Филологический фак. СПбГУ; М.: Издательский центр «Академия», 2004. - 352 с.
3. Комиссаров В.Н. Перевод и интерпретация // Тетради переводчика / Под ред Л.С. Бархударова. - М.: Высшая школа, 1982. - Вып. 19 - С. 3-20.
4. Радчук В. Протей чи Янус? (Про різновиди перекладу) // Матер. міжнар. наук.-практ. конф. „Григорій Кочур і український переклад” (м.Ірпінь, 27-29 жовт. 2003 р.) / Редкол.: О.Чердніченко (голова) та інш. - Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. - С. 255 - 267.
5. Якименко О.А. Перевод и комментарий: пределы адаптации // Матер. VI Междунар. науч. конф. По переводоведению „Федоровские чтения” (21-23 окт. 2004 г.). - СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2005. - С. 508 - 514.
6. Гарбовский Н.К. Теория перевода: Учебник. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 2004. - 544 с.
7. Kade O. Die Sprachmittlung als gesellschaftliche Erscheinung und Gegenstand wissenschaftlicher Untersuchung // Übersetzungswissenschaftliche Beiträge 3. - Leipzig, 1980. - S. 194-197.
8. Новикова М.А. Прекрасен наш союз. Литература - переводчик -жизнь: Лит.-крит. очерки. - К.: Рад.письменник, 1986. - 224 с.
9. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу: Навчальний посібник. - К.: Юніверс, 2002. - 280 с.
10. Грабовецька О.С. Епітетна конструкція в перекладах Григорія Кочура // Матер. міжнар. наук.-практ. конф. „Григорій Кочур і український переклад” (м. Ірпінь, 27-29 жовт. 2003 р.) / Редкол.: О.Чердніченко (голова) та інш. – Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. - С. 108 – 112.